

3. Treba je vsak dan gledati, kakó krompir raste, posebno kadar po poprejšnji vročini in suši delj časa dežuje. Ako se pri takim ogledovanju na krompirjevcu kaj posebniga pokaže, postavim, de kaka bela rōsa (Mehlthau) na njem stoji, ali de se krompirjevec sploh zaplěta ali skup zvija ali de se clo naglo sušiti začinja, se mora berž berž, in sicer tikama tál, požeti in iz njive spraviti. Tak krompirjevec je žé ali pa bo vsahnil; ni tedej za nobeno rabo, ampak zamore boleznin iz vunanjiga zraka na se vleči in vès krompir spriditi.

4. Razun njiv za krompirjevo saditev naménjenih naj si vsak kmetovavec, kolikor je mogoče, blizo doma kos svetá za povertno obdelovanje krompirja obderží, in obdeluje naj tega takó, kakor sicer vertnjino; naj tadaj ne zamuja ga v dolgo terpěči suši zalivati, kolikor je trěba. Takó si bo morebiti v kljub krompirjevi bolézni nekoliko zdraviga semena za prihodnje leto pridělal.

IV. Kakó s krompirjem ravnati.

1. Ljudjé sploh mislijo, de je krompir zrel, kadar se krompirjevec — ne zavoljo kake boleznin naglo — ampak proti jeseni počasi sušiti začne. Věra je sicer, de sad rasti neha, ko krompirjevec vsahne; pa skušnja in premiselk natorne potrebe pod zemljo rastěciga sadú sta učila, de ni samo dobroti krompirja neškodljivo, če se ravno še delj časa po zvéjnenji krompirjevca v zemlji puští, ako je le vreme pravšno in pravšno ostane, ampak de je po tem takim krompir tudi bolj zdrav, krepek in se bolj dolgo hraniti da. Koj po dežji se že clo ne sme krompir iz njive spravljati.

2. Krompir se mora tedaj v suhim vremenu kopati. Kóplje naj se, kakor kolj bódi, z matiko, z lopáto, z rónnico ali z drevěsam, pa na tó se mora vselej paziti, de se sad ne rani ali ne preréze; zakaj tak krompir posebno rad v hramih ali kletih trohni in gnjije.

3. Če vreme pripusti, naj se ravno izkopán krompir na njivi v majhnih niskih kupih na soncu in na sapi nekoliko presuši, prěden se pospravi. Če bi se pa zavoljo prevlažniga ali deževniga vremena to ne moglo na njivi storiti, se mora krompir, domú pripelján, na zračnim podu ali pa v zračnim skednji razsuti in presušiti.

(Konec sledí.)

Ipavska in Vrěmska *) turšica.

Od vsih žitnih plemén daje turšica nar več in dobro tečne móke, ktera z rěžéno moko zmešana da za delavce nar boljši krúh; pa tudi turšični žganci, kakor tudi s tako móko podmetena kaša je za kmeta terdna podpora. Zatorej so Krajnci pametno ravnali, de so se pred nekimi leti sěmtertje turšične sětve obilno poprijeli, **) ali nikdar nikjer na Krajnském še nisim vidil takó lepe in rodovitne turšice, kakoršna je vsako leto v Vrěmski dolini in na Ipavskim (posebno okoli Šent-Vida), če ji le vreme tékne in je kaka nesreča ne zadene; pa jo tudi nekoliko drugače in z večim trudem obdelujejo, kakor sicer na Krajnském, zlasti na Gorenském; zatorej vam hočem njih ravnanje s turšico povedati, če bi jih kdo v svoj prid posnėmati hotel, posebno kjer imajo debélo in bolj močirno zemljo, postavim: v Horjuljski dolini, okoli Verhnike i. t. d.

*) Vrěme so dve uri od Senožěč na strani proti poldnevu v globoki dolini.

**) Še vse premalo.

Vredništvo.

Vrěmci jo večidel na raztrošeni gnoj pod brazdo redko sejejo; Ipavci pa précej za plugam próti za vsako brazdo posebej potikajo ali sadijo. Kadar skalí, jo pustijo v miru rasti, de je okoli male pedí ali pol čevlja visoka; po tem pa vzamejo cepóne ali matike v roke in jo dobro okopljejo in tudi odkopljejo, posebno Vrěmci takó, de so per njenih odgernjenih korenikah jame, v kterih jih sonce dobro pregreje; marsiktero steblo je takó odgernjeno, de po zemlji omahne. Kjer je pregosta, jo okopovaje prerujejo. Čez kakih 10 ali 14 dni po tem, ko je že po čevlji visoka, jo spet zagernejo in posebno zavoljo močnih vetrov s takó velikimi kúpi obsujejo, de jo je malo iz zemlje viditi, in takrat per osipanji jo še prerujejo, kjer se jim še pregosta zdí. V globoke jame vmés se pa preobilna deževnica lepo otěka in se za silo korenikam perhrani, kěr ne more odtěči, in turšica berž začne dobro rasti, in raste, de je kaj, če ima le gorkoto in potrebni dež, kteriga ne želí pogostim, kěr takó osuta se dolgo suši bráni. Res je sicer, de je tako ravnanje s turšico težavno, tode tako obdelana turšica vse žulje in preliti pót bogato poplača.

Tudi fižola dosti vmés nasadijo, in ga veliko perdelajo, če je le dobra letina za-nj. Sicer pa tudi opomniti moram, de Vrěmci in Ipavci imajo navado, svoje velike zělnike (kěr zělje vselej lahko prodajo, če ga tudi še toliko pridělajo) pogostim prekladati, in práv je, kar Gorenci per svojih zělničkih še ne špogajo sploh, zakaj kadar je zělje v dveh ali treh létih sebi služivni živež iz njive po večim posėrkalo, se po tem na tistim mestu ne bo več dobro ponašalo, dokler se njiva ne spočije in spet ne popravi; zatorej je treba kaj družiga na-njo sejati, kar druge dele zemlje v svoj živež sěrka, in takó se njiva počije in popravi, de je po tem spet za zělnik dobra, kar bo kemija gospoda Vertovca razumno na širje razložila, in povedala, de nas sam Bog kolobariti, to je, sětev premenjavati učí. J. P.

Ptičja prošnja.

Ljubi kmetovavci! vémo, de vas je veliko, ki nas radi imate in ki ste naši dobri prijatli. To nam da serčnost, de se me uboge živalice prederznemo k vam z ponižno prošnjo zaupno stopiti. — Znano vam je, de po hudi in dolgi zimi, po tem ko smo že dovelj lakote in mraza vžile, je prišel veseli čas pomladi, naše nar večí veselje in naša ženitev. Rade bi v miru, kakor vsaka božja stvar, živele, torej vas ponižno prosimo, de bi svojim otrokam práv práv terdo zapovedali, de bi nas zdej, ko imamo veliko skerbí z gnejzdenjem, pri miru pustili. Saj véste kakó gerdo in neusmiljeno hudobni otroci z nami ravnajo, kěr ga ni takó gostiga germovja, ne takó visociga drevesa, de bi nas gerdi šterkovci ne staknili, naših gnjezd in mladičkov ne pokončali! — Če bote le našo prošnjo uslišali, si bomo gotovo prizadevale vam zlo vstreči; skozi celo leto vas hočemo zgodej in prijetno k delu buditi, in čez dan pri vaših poljskih delih okoli vas in nad vami veselo prepévati. Vaše verte bomo práv pridno varovale, de vam ne bodo gosence lepiga sadja požerle; saj véste, de nobena reč toliko gosenc ne pokončá, kakor me, in de smo zató me male živalice vaši veliki dobrotniki. Ko bi tudi kako zerno žita v vašim polji kávsniti utegnile, ne hudujte se nad nami, kdo je neki rad lačen v sredi jedíl? — majhno škodo, ki vam jo tū storimo, obilno povernemo s bogatejšim sadnim pridělkam. Če si tedej sami sebi dobro želite, nikar ne pripustite, de vaši otroci naše gnjezda pokončujejo, nas lovijo in morijo.

Iz zeleniga gojzda mesca maliga travna.

Na prošnjo muiščka, plezovca, berkljeza, detola, pogorelčka, senice, penice, tašice in več družih pridnih varhov sadnih vertov, pisano od Andreja Zaberđčana.